

Baltkrievu inteliģences politiskā doma Latvijā (1920–1934): Konstantīna Jezovitova piemērs*

Political Thought of Belarusian Intellectuals in Latvia (1920–1934): Example of Konstantin Jezovitev

---

Milana Drugoveiko, Mg. hist.

Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva

Dokumentu pieejamības un izmantošanas nodaļas vadītājas vietniece

E-pasts: milana.drugoveiko@arhivi.gov.lv

Rakstā aplūkota Konstantīna Jezovitova (baltkrievu valodā: *Kanstancin Barysavich Ezavitay*) (1893–1946) politisko uzskatu attīstība kā piemērs baltkrievu inteliģences grūtībām politiskajā darbībā. Balstoties uz baltkrievu biedrības dokumentiem, 1924. gada baltkrievu tiesas prāvas dokumentiem, kā arī uz atsevišķiem K. Jezovitova dokumentiem, kas glabājas Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā, raksturotas galvenās tendences baltkrievu inteliģences politiskajā domā. Turpinājumā aplūkoti arī K. Jezovitova mēģinājumi konsolidēt baltkrievu sabiedrību. Baltkrievu inteliģences politiskā doma bija vērsta uz Latvijas baltkrievu minoritātes kultūras un izglītības līmeņa celšanu, kas veicināja īpašu, tikai Latvijas baltkrieviem raksturīgu nacionālo pašapziņu. Tomēr, ņemot vērā Latvijas baltkrievu izglītības līmeni un pašapziņas specifiku, inteliģence nebija spējīga rast vienotu problēmas risinājumu.

Atslēgvārdi: Latvijas iekšpolitika, minoritāte, baltkrievi, inteliģence, nacionālā pašapziņa.

The article is devoted to the transformation of the political views of Konstantin Jezovitev (1893–1946) as an example of difficulties encountered by Belarusian intellectuals in political action, and based on the study of Belarusian society, the 1924 “Belarusian trial”, as well as some of K. Jezovitev’s documents, analysing the main trends in the political thought of Belarusian intellectuals. In continuation of the article, the solutions offered by K. Jezovitev are addressed, which were formulated in order to

* Raksta pamatā ir autores maģistra darbs “Baltkrievi Latvijā: Konstantīna Jezovitova sabiedriski – politiskā darbība no 1919. gada līdz 1934. gadam” (Latvijas Universitāte, 2022), darba zinātniskais vadītājs – profesors Ēriks Jēkabsons.

prevent the fragmentation of Belarusian intellectuals. The political thought of Belarusian intellectuals was aimed at raising the cultural and educational level of Belarusian minority, which contributed to a special, national self-awareness characteristic of Belarusian minorities. However, Latvian Belarusian intellectuals was characterized by inability to mutually agree on finding solutions to the problems.

Keywords: Latvian domestic policy, minority, Belarusians, intellectuals, self-awareness.

Ievads

Vēsturiski Baltkrievijas teritoriju apdzīvoja sabiedrības grupas ar spēcīgu nacionālo pašapziņu. Līdz ar to baltkrievu nacionālās identitātes veidošanas procesā nozīmīga loma bijusi poļu un krievu nacionālo ideju mijiedarbībai reģionā kopš 19. gadsimta sākuma. Pēc Žečpospoļitas sadalīšanas baltkrievu pašidentifikāciju, no vienas puses, veidoja poļu šļahta un katoļticīgie, kas uzskatīja, ka baltkrieviem un poļiem ir kopīga Žečpospoļitas vēsturiskā pieredze. Savukārt krievi reģionā tika uzverti kā svešs elements un teritorijas iekarotāji.¹ No otras puses, to veidoja pareizticīgā garīdzniecība, kā arī specifiska Krievijas impērijas rusifikācijas politika, kas balstījās uz vienotas slāvu impērijas un panslāvisma idejām par ticības un valodas līdzībām starp krieviem, baltkrieviem un mazkrieviem (ukraiņiem). Līdz ar to baltkrievu identitāti radīja zemniecība ar specifiskām tradīcijām un pasaules skatījumu, galvenokārt atsvešinātību. Šis vēsturiskais iespaids uz baltkrievu nacionālo pašidentifikāciju ir atstājis sekas, kas jūtamas joprojām. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ baltkrieviem nav izdevies sasniegt ievērojamu progresu nacionālajā pašidentifikācijā.

Latvijas baltkrievu minoritātes nacionālās pašapziņas veicināšanā noteicošā loma

bija baltkrievu inteliģencei, īpaši Konstantīnam Jezovītovam,² kurš aktīvi darbojās baltkrievu kultūras biedrībās, baltkrievu izglītības pārvaldē, kā arī Baltkrievu vēlētajū biedrībā, kas bija viena no politiskajām partijām Latvijas Republikas laikā. Gan baltkrievu minoritātes, gan K. Jezovītova personības izpētei veltīts salīdzinoši neliels skaits pētījumu.³ Galvenokārt tie ļauj izsekot kādām konkrētām baltkrievu minoritātes aktivitātēm, atsevišķu baltkrievu inteliģences pārstāvju darbībai un sniedz detalizētas ziņas par baltkrievu minoritātes attiecībām ar citām minoritātēm, piemēram, ar poļu vai krievu minoritāti Latvijā starpkaru periodā. Savukārt baltkrievu inteliģences politiskās domas⁴ tendences nemaz nav raksturotas, trūkst arī atsevišķas K. Jezovītova darbības analīzes, īpaši pēc 1934. gada.

Veidojoties baltkrievu inteliģencei Latvijā, vērojama tās strauja attīstība ne tikai politisko aktivitāšu, bet arī kultūras un izglītības jomā. Ņemot vērā, ka inteliģences skaitliskais sastāvs bija salīdzinoši neliels, tas liek apjaust baltkrievu minoritātes vērienīgu un dinamisku attīstību salīdzinājumā ar citām minoritātēm Latvijā. Labvēlīga nacionālo minoritāšu politika Latvijas parlamentārajā posmā (1918–1934) ļāva pilnībā izpausties baltkrievu kopienai Latvijā. Tomēr Latvijas tuvā ģeogrāfiskā atrašanās Baltkrievijas Padomju Sociālistiskajai Republikai (turpmāk – BPSR) ietekmēja minoritātes darbību un radīja spriedzi vairākiem baltkrievu sabiedriski politiskajiem darbiniekiem gan savā starpā, gan attiecībās ar Latvijas varas iestādēm.

Baltkrievu minoritātes vēsturei veltītajos pētījumos ir atzīmēta īpaša baltkrievu inteliģences nozīme, tomēr K. Jezovītova loma aplūkota vien dažos teikumos bez plašākas analīzes. Piemēram, viens no svarīgākajiem darbiem par Baltkrievijas un Latvijas attiecībām, kurā pievērsta uzmanība K. Jezovītovam, ir kolektīvā monogrāfija *Latvija–Belarusj: 1918–1940*.⁵ Darbs aptver

Baltkrievijas un Latvijas politiskās, sociāl-ekonomiskās un kultūras attiecības. Šiem pētījumiem kopumā ir raksturīgs vispārīgs baltkrievu minoritātes raksturojums, rezultātā šaurāki un problemātiski aspekti nav aplūkoti. Tāpat vēsturnieku darbos analizētas konkrētas Latvijas baltkrievu aktivitātes, piemēram, baltkrievu tiesas prāva un ar to saistītie jautājumi.⁶ Savukārt atsevišķai analīzei par K. Jezovitova sadarbību ar Padomju Savienības diplomātiem Latvijā laikā no 1925. gada līdz 1926. gadam ir pievērsusies vēsturniece Darja Korotkova (krievu valodā: *Dar'ja Korotkova*).⁷ Kopumā darbos analizētas baltkrievu minoritātes attiecības ar citām minoritātēm Latvijā, īpaša uzmanība pievērsta baltkrievu tiesas prāvai 1924. gadā, neiedziļinoties baltkrievu politiskajā domā, kas ļautu aplūkot arī baltkrievu minoritāti no cita skatpunkta.

K. Jezovitovs tiek uzskatīts par vienu no nozīmīgākajiem un ietekmīgākajiem baltkrievu inteliģences darbiniekiem. Viņa politisko domu veidoja uzskati gan par baltkrievu izglītības un kultūras jautājumiem, gan par baltkrievu minoritātes politisko potenciālu. Viņa darbības galvenais motīvs bija ideja par savas etniskās dzimtenes neatkarību – tas izskaidro viņa iesaisti visās iespējamās baltkrievu aktivitātēs starpkaru periodā Latvijā. Baltkrievijas historiogrāfijā K. Jezovitova nopelni tiek aktualizēti saistībā ar Baltkrievijas Tautas Republikas⁸ (turpmāk – BTR) izveidi, kā arī uzsvērtā K. Jezovitova personība – viņš bija viens no izcilākajiem baltkrievu sabiedriskajiem darbiniekiem emigrācijā.

Raksta mērķis ir aplūkot galvenās tendences baltkrievu inteliģences politiskajā domā Latvijā laikā no 1920. gada līdz 1934. gadam. Kā galvenā avotu bāze izmantoti dažādi baltkrievu biedrības dokumenti, 1924. gada baltkrievu tiesas prāvas dokumenti un atsevišķi K. Jezovitova dokumenti, kas glabājas Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā. Rakstā pamatā

apskatīta K. Jezovitova politiskā darbība, kas kopumā raksturo baltkrievu inteliģences ambīcijas un mērķus, rezultātā plašāk atsedzot baltkrievu inteliģences sašķeltības problemātiku.

Konstantīna Jezovitova politiskie uzskati no 1918. gada līdz 1920. gadam

Baltkrievu inteliģences darbības sākums vērojams līdz ar BTR proklamēšanu un BTR militāri diplomātiskās misijas izveidošanos Latvijā Neatkarības kara laikā. 1918. gada 21. februārī tika izveidots Baltkrievijas Tautas Radas sekretariāts, kurā K. Jezovitovs uzņēmās vadošo lomu kara jautājumu pārvaldes jomā.⁹ Savukārt 1918. gada 9. martā Baltkrievijas Tautas Rada pasludināja demokrātiskās BTR izveidi, 18. martā Baltkrievijas Tautas Rada tika pārformēta par BTR, kas 25. martā proklamēja neatkarīgu Baltkrievijas valsti.¹⁰ Par laiku, kad tika proklamēta BTR, K. Jezovitovs atceras:

“Brīdī, kad bija izsludināti balsošanas rezultāti, zālē iestājās svinīgs noskaņojums, baltkrievu sociālisti dziedāja revolucionāru baltkrievu himnu “Ad veku my spali, i nas razbudzili!”. Visa rada piecēlās kājās un sāka dziedāt šo vareno dziesmu. Tajā brīdī caur logiem iespīdējās pirmie saules stari.”¹¹

1919. gada rudenī K. Jezovitovs ieradās Latvijā ar uzdevumu panākt BTR atzišanu *de facto* vai *de iure*, un pēc dažiem mēnešiem BTR militāri diplomātiskā misija tika nodibināta ne tikai Rīgā, bet arī Tallinā. Līdz ar aktīvu K. Jezovitova darbību Latvijā izveidojās pamats baltkrievu politikas un kultūras attīstībai. 1919. gada beigās Latvijā jau pastāvēja kultūras biedrība *Baťkovšina*¹² (baltkrievu valodā: *Backovshhina*), sieviešu palīdzības komiteja, BTR valdības finanšu komisija. Savukārt pēc BTR militāri

diplomātiskās misijas darbības pārtraukšanas 1920. gadā K. Jezovitovs palika Latvijā. 1921. gadā viņš ieguva Latvijas pilsonību¹³ un uzsāka pedagoga, sabiedriskā darbinieka un politiķa karjeru. Līdz ar 1921. gadu iespējams izsekot baltkrievu inteliģences politiskajām idejām – tas skaidrojams ar BTR militāri diplomātiskās misijas darbības pārtraukšanu Latvijā.

1924. gadā baltkrievu tiesas prāvas laikā Vladimirs Korti (baltkrievu valodā: *Uladzimir Korci*), kurš bija viens no baltkrievu inteliģences darbiniekiem, atceras, ka pēc BTR misijas darbības izbeigšanas 1920. gada rudenī Latgalē pastāvēja trīs baltkrievu inteliģences kustības grupas. Pirmo grupu, pie kuras bija piederīgi K. Jezovitovs un Vladimirs Piguļevskis (baltkrievu valodā: *Uladzimir Pigulejski*), dēvēja par “S.F.” (sociālistu federālistu grupa), tā bija viena no BTR Radas frakcijām.¹⁴ Līdz 1924. gadam gan “S.F.”, gan otra baltkrievu inteliģences grupa “S.R.” (sociālrevolucionāri), pie kuras piederēja Andrejs Jakubeckis (baltkrievu valodā: *Andrzej Jakubeckis*) un Paulina Metjelka (baltkrievu valodā: *Paŭlina Macjolka*), apvienojās un uzstāja pret Latvijas baltkrievu inteliģences sadarbību ar Padomju Krieviju.¹⁵ Apvienotās grupas mērķis bija panākt Eiropā visu tautu nacionālo valstu nodibināšanos, pēc tam sekotu visu jaundibināto nacionālo valstu apvienošanās Eiropas federācijā. Tātad federācijā bija jāpievienojas arī patstāvīgai, nacionālai Baltkrievijas valstij. Kaut gan partijas programmā nebija paredzēts noteikt Baltkrievijas robežas, tomēr tika atzīmēts, ka nacionālās Baltkrievijas robežas jāietilpst visiem tiem apgabaliem, kuros iedzīvotāji pārsvarā bija baltkrievi. K. Jezovitovs bija pārliecināts, ka BTR Radas politiskās frakcijas bija vienotas jautājumā par iespējamām valsts robežām. Visas trīs atbalstīja BTR 1919. gada 25. marta deklarāciju, kurā bija noteikts, ka Baltkrievijas sastāvā jābūt Vitebskas guberņai

bez Ludzas, arī Rēzeknes un Daugavpils apriņķim.¹⁶

Tomēr baltkrievu inteliģencē pastāvēja arī cits viedoklis, kas nesaskanēja ar K. Jezovitova un V. Piguļevska uzskatiem par baltkrievu inteliģences politiskajiem mērķiem. Piemēram, Ivans Krasovskis (baltkrievu valodā: *Ivan Krasoŭski*), kurš pārstāvēja baltkrievu inteliģences kustības grupā “N.S.” (nacionālsociālisti), vēlējās nodibināt sakarus ar BPSR. Viņš uzskatīja, ka ir nepieciešams veicināt baltkrievu inteliģences tuvināšanos ar BPSR gadījumā, ja “*Padomju Krievija piešķirtu zināmu kultūras autonomiju Padomju Baltkrievijai*”.¹⁷ Ja tas būtu noticis, pēc I. Krasovska domām, caur kultūras sakariem būtu iespējams panākt pilnīgu BTR atjaunošanos. Jāpiebilst, ka līdz 1930. gadam baltkrievu inteliģencei, tostarp arī Latvijā, bija diezgan raksturīgi mēģinājumi idealizēt BPSR. Tas ir skaidrojams ar ilūzijām baltkrievu inteliģences vidū par baltkrievu nacionālās kultūras attīstības iespējām dzimtenē. Laikā no 20. gadu sākuma līdz 1930. gadam Padomju Savienība apzināti īstenoja baltkrieviskošanas politiku (baltkrievu valodā: *Belarusizacyja*; angļu valodā: *Belarusization*), tā paredzēja aktīvu baltkrievu valodas izmantošanu sabiedriski politiskajā un kultūras darbībā. Tās rezultātā BPSR tika izveidotas vairākas baltkrievu skolas, baltkrievu valoda tika aktīvi izmantota dažādās jomās, kā arī pieauga baltkrievu īpatsvars padomju nomenklatūrā. Tādēļ nereti vairāki baltkrievu inteliģences pārstāvji, tostarp arī K. Jezovitovs, saskatīja iespēju attīstīt baltkrievu inteliģences politisko potenciālu, sadarbojoties ar padomju varu vismaz līdz 30. gadiem. 20. gadu sākumā padomju vara bija toleranta pret baltkrievu izglītības iestāžu veidošanu un dažādām kultūras izpausmēm, kas radīja labvēlīgus apstākļus baltkrievu nacionālās pašapziņas veidošanas procesam, taču no 20. gadu beigām līdz ar staļinisma politikas nostiprināšanos baltkrievu mēģinājumi

turpināt iesākto baltkrieviskošanas politiku tika pakļauti vajāšanai un stingri ierobežoti.

Baltkrievi starp citām Latvijas Republikas minoritātēm. Konstantīna Jezovitova nostāja pret Latvijas minoritāšu politiku

Viens no svarīgākajiem uzdevumiem, lai izveidotu nozīmīgu pašidentifikācijas saikni baltkrievu inteliģencei Latvijā, bija mēģinājums rast vienotu redzējumu par turpmākajiem baltkrievu minoritātes darbības soļiem. Šajā sakarā vērojama interesanta tendence. No vienas puses, analizējot K. Jezovitova izteikumus, var secināt, ka viņš baltkrievu inteliģenci Latvijā uztvēra kā tādu, kas darbojas emigrācijā. Tas izskaidro K. Jezovitova, V. Piguļevska, I. Krasovska un citu mēģinājumu izveidot dažādas baltkrievu inteliģences grupas, kas pārstāv atšķirīgus redzējumus par tās turpmāko darbību un sadarbības iespējām ar Rietumu valstīm vai Padomju Krieviju. No otras puses, savās publikācijās K. Jezovitovs nereti vērsās pie Latvijas sabiedrības, aktualizējot baltkrievu minoritātes jautājumu un tās sarežģīto stāvokli salīdzinājumā ar poļu un krievu minoritātēm, īpaši Latgalē.¹⁸

Viena no galvenajām baltkrievu minoritātes iezīmēm 20. gados bija kritiski zems izglītības un kultūras līmenis, kas radīja šķēršļus nacionālās identitātes veidošanā. Piemēram, 1925. gadā baltkrievi joprojām bija viena no mazāk izglītotajām minoritātēm. Baltkrievu lasītprasmes līmenis sasniedza 47,21%, savukārt rakstītprasmes līmenis – 41,68%, tas bija viszemākais lasītprasmes un rakstītprasmes līmenis starp Latvijas minoritātēm kopumā. Būtisks ir arī tuteišu fenomens, kas skaidri parādās, analizējot Ilūkstes apriņķa tautas skaitīšanas dokumentus. Ilūkstes apriņķī, kuru apdzīvoja latvieši, lietuvieši, baltkrievi un poļi, tautas skaitīšanas laikā uz jautājumu par nacionālo

piederību iedzīvotāji bieži sniedza atbildi par savu konfesionālo piederību. Apkopojot ziņas par baltkrievu un poļu demogrāfisko stāvokli laikā no 1897. gada līdz 1925. gadam, redzams, ka 1897. gadā Ilūkstes apriņķī poļu un baltkrievu procentuālais skaits bija gandrīz vienāds (baltkrievi 17,27%, poļi 17,17%), 1920. gadā baltkrievu bija tikai 9,79%, poļu – 27,34%.¹⁹ Līdz ar to baltkrievu minoritāti iespējams raksturot ar tādu fenomenu kā *tuteiši*. Ar jēdzienu “tuteiši” jāsaprot vēsturisko, kulturālo un starpetnisko kontaktu rezultātā izveidojušās atsevišķas sabiedrības grupas identitāte bez skaidras nacionālās piederības. Baltkrievu pētnieki īpaši uzsver, ka tuteišu fenomens ir viena no baltkrievu identitātes formām, kas lika pamatus baltkrievu pašapziņas veidošanai.²⁰

K. Jezovitova uzskatos baltkrievu definēšana piedzīvoja zināmu paradoksu. No vienas puses, viņš uzskatīja, ka baltkrievu zemo skaitu Latvijā iespējams skaidrot ar baltkrievu kā nācijas nespēju nostiprināt savu identitāti starp poļiem un krieviem. Līdz ar to K. Jezovitovs 20. gadu sākumā pievērsa pastiprinātu uzmanību baltkrievu izglītības pārvaldes darbībai un baltkrievu skolu tīklu izveidei. No otras puses, K. Jezovitovs skaidri nedefinē baltkrievus kā nāciju. Viņš vairākkārt atgriezās pie tēzes, ka baltkrievi pārstāv vienu no senākajām slāvu ciltīm, kurai vēsturisko likumsakarību rezultātā nācās dzīvot līdzās poļiem, lietuviešiem, ukraiņiem un krieviem.²¹ K. Jezovitovs uzskatīja, ka viens no Baltkrievu izglītības pārvaldes galvenajiem mērķiem ir ne tikai sniegt Latvijā dzīvojošiem baltkrieviem zināšanas par savu valodu un kultūru, bet arī zināmā mērā integrēt baltkrievus Latvijas sabiedrībā, akcentējot latviešu un baltkrievu ciešās kultūras saiknes. K. Jezovitovs pievērsās neapstrīdamam vēsturiskam faktam, ka dažādas tautas var sadzīvot un strādāt kopīgam mērķim, un to izmantoja, lai veicinātu starpminoritāšu un valstu

dialogu, kura acimredzami, pēc K. Jezovitova domām, pietrūka, tādēļ centieni sasniegt kopīgus valsts mērķus bija nesekmīgi.²²

K. Jezovitovs uzsvēra, ka starpminoritāšu konflikti nelabvēlīgi ietekmē Latvijas iekšpolitiku, tādā veidā sašķeļot sabiedrību.²³ Lai cik pārlicinošs neliktos arguments, ka valstij nevajadzētu iesaistīties nacionālo minoritāšu kultūras dzīvē, tomēr K. Jezovitovu nodarbināja jautājums par Latvijas baltkrievu kopienas attiecībām ar valsti kopumā – viņš tajā saskatīja būtiskus izaicinājumus. Viņš uzskatīja, ka visu Latvijā dzīvojošo nacionālo minoritāšu būtība un galvenais uzdevums bija veicināt nacionālo minoritāšu piederību primāri savai valstij un tikai tad savai tautai. Par to liecina K. Jezovitova izvērstā darbība baltkrievu izglītības veicināšanā, kurā galvenais uzdevums līdzās baltkrievu kultūras komponentu izkopšanai bija arī sekmēt baltkrievu piederības sajūtu Latvijai. Tomēr no 1924. gada K. Jezovitova attiecības ar Latvijas varas iestādēm mainās saistībā ar tiesas prāvu pret baltkrievu skolotājiem.

Vai tiešām pret Latvijas valsti? Baltkrievu inteliģence baltkrievu tiesas prāvā 1924. gadā

Pirmais nopietnais pārbaudījums baltkrievu inteliģencei bija izmeklēšanas process un ierosinātā kriminālieta par baltkrievu pretvalstiskajām darbībām, kas historiogrāfijā pazīstama kā baltkrievu tiesas prāva. Tā iezīmē būtisku atskaites punktu baltkrievu inteliģences politiskajā domā, kā arī K. Jezovitova uzskatu maiņā un viņa turpmākajā darbībā.

1924. gadā baltkrievu skolotāji tika apsūdzēti pretvalstiskā darbībā – apsūdzības mērķis, pēc apsūdzētās puses domām, bija panākt Latvijas teritorijas, galvenokārt Latgales, atdalīšanu. Mērķa sasniegšanai tika aktīvi uzturētas attiecības ar baltkrievu

biedrībām ārzemēs, izplatīti mācību materiāli skolās ar ģeogrāfijas kartēm. Šīs darbības neatbilda Latvijas izglītības standartiem un netika saskaņotas ar Izglītības ministriju. Tāpat baltkrievu skolotāji 1921. gadā devās uz Baltkrievu nacionālpolitisko konferenci Prāgā, kur tikās ar baltkrievu inteliģences pārstāvjiem no citām Eiropas valstīm. Konferences laikā baltkrievu inteliģence aktīvi noliedza Rīgas miera līguma rezultātus, aicinot atbalstīt tikai vienu, pēc viņu viedokļa, likumīgu lēmējvaru – BTR un tās prezidiju ar Pēteri Krečevski (baltkrievu valodā: *Pjotr Krječhejski*) priekšgalā.²⁴

Apsūdzības materiālos minēts, ka K. Jezovitovs izplatīja pastkartes ar BTR karšu attēliem, kurās redzams, ka daļa Latvijas teritorijas (Daugavpils, Ludza, Kārsava) ietilpst BTR teritorijā. Tāpat tika izplatītas lielformāta kartes, kurās redzams, ka Daugavpils un Ludzas apriņķis, kā arī daļa no Ilūkstes apriņķa ietilpst Baltkrievijas teritorijā.

“[...] K. Jezovitovs paudis atklātībai par to, ka Daugavpilij jātop par Baltkrievijas pilsētu, ka šeit ir Baltkrievija, ka ikviens krievs, kurš dzimis Daugavpilī, pats par sevi ir jau baltkrievs, un ka skolotāja vietu var dabūt tikai tas, kurš vairāk var piesaistīt bērnus baltkrievu skolās. Tāpat K. Jezovitovs mācījis skolā ģeogrāfiju pēc mācību grāmatām, kā saturs ir vērstis pret Latviju. Viņš ir ienesis arī skolās aizliegtos baltkrievu laikrakstus un devis tos lasīt skolniekiem.”²⁵

Savai aizstāvībai K. Jezovitovs skaidroja, ka gan pastkartes, gan ģeogrāfijas kartes ir iegūtas no *Bat'kovšinas* biedrības ap 1918. gadu Minskā. Tāpat viņš norādīja, ka jaunizveidotajai valstij bija svarīgi iemūžināt BTR izveidošanas mirkli, tādēļ par pamatu tika izvēlēts vizualizēt profesora Jevfima Karska (krievu valodā: *Evfimij Fjodorovich Kárskij*) 1917. gadā sastādīto etnogrāfijas karti.²⁶

Aizdomām par pretvalstiskām darbībām tika pakļauti arī baltkrievu preses izdevumi, kuru redaktors bija K. Jezovitovs, piemēram, *Na chuzhyne* un *Lastochka*. Jāatzīst, ka preses izdevumiem bija raksturīga retorika aicināt cīnīties par Baltkrievijas brīvību. Savukārt, retorikai kļūstot kreisākai, radās aizdomas par K. Jezovitova sadarbību ar padomju varas iestādēm. Izmeklēšanas rezultātā tika apcietināti astoņi baltkrievu skolu skolotāji: K. Jezovitovs, V. Korti, V. Piguļevskis, Jānis Krasovskis, A. Jakubeckis, Paulīna Metelka-Grib, Porfirijis Žerdi (baltkrievu valodā: *Parfiry Gerdzi*) un Mihails Ivanovs (baltkrievu valodā: *Mihail Ivanoj*).²⁷ Neskatoties uz minētajiem apvainojumiem pret baltkrievu inteliģences darbību Latvijā, tiesa atzina, ka baltkrievu kustības darbība Latvijā ir vērsta pret krievu un poļu minoritātēm, nevis pret Latvijas valdību. Rezultātā visi apsūdzētie tika atbrīvoti no ieslodzījuma, bet K. Jezovitovs kā galvenais aizdomās turamais pavadīja Daugavpils cietumā 10 mēnešus un vēlāk tika pārcelts uz Rīgas Centrālcietumu. K. Jezovitovu atbrīvoja tikai pēc ķīlas iemaksas 1000 latu apmērā, ko samaksāja baltkrievu kultūras darbinieki.²⁸

Latvijas historiogrāfijā pieņemts uzskatīt, ka baltkrievu tiesas prāva galvenokārt izskatīja baltkrievu skolotāju pretvalstisko noskaņojumu, par pamatu apsūdzībai ņemot atrasto BTR karti. Taču, analizējot baltkrievu tiesas prāvas dokumentus, var secināt, ka situācija bija daudz sarežģītāka, un atrastā karte, kurā Latgales teritorija iekļauta Baltkrievijā, noderēja tikai par iegānu izmeklēšanas sākumam. Izmeklēšanas dokumenti liecina, ka Latvija bija ieinteresēta noskaidrot baltkrievu sabiedrisko darbinieku, prioritāri K. Jezovitova, darbības mērķus, uzdevumus un motīvus. Tomēr prāva izraisīja pretēju efektu, sašķēlot baltkrievu inteliģenci. 1925. gadā savu darbību pārtrauca Baltkrievu izglītības pārvalde, kuras pastāvēšanas laikā tika izveidots pamats baltkrievu izglītības sistēmai.

Tāpat 1924. gadā sašķēlās viena no nozīmīgākajām baltkrievu kultūras biedrībām *Bat'kovshina*,²⁹ kuras galvenais mērķis bija sekmēt Latvijas baltkrievu minoritātes pašapzināšanās procesu, vēstot par baltkrievu valodu, kultūru, vēsturi, tradīcijām.

K. Jezovitovs uzskatīja, ka *Bat'kovšīnai* bija atvēlēta nozīmīga loma baltkrievu pašapziņas veidošanā. Viņš biedrības darbību stingri iedalīja trīs svarīgākajos virzienos: kultūras un izglītības celšana, politiskā un ekonomiskā darbība. Viņaprāt, *Bat'kovšīnas* darbības pārtraukšana Latvijā bija liels zaudējums, kas ietekmēja Latvijas baltkrievu izglītības un kultūras darbību.

“[...] *Personīgi es esmu stingri pārliecināts, ka baltkrievu inteliģencei, kura spējīga radīt kultūras vērtības, jādarbojas kā kultūras, tā arī ekonomisko vērtību radīšanā. Personīgi es esmu nodevies kultūras un izglītības darbam, nežēlojot, ka nevaru strādāt arī ekonomiskajā darba laukā. Šai manai pārliecībai piekrit arī Lastovskis, kā arī citi baltkrievu inteliģences pārstāvji. [...] Galvenais mūsu apvienojošais moments ir tas, ka mēs vēlamies redzēt neatkarīgu, nacionālu Baltkrieviju, kā kultūras, ekonomikas ziņā, tā arī politiski. Mūsu inteliģences galvenā problēma ir tajā, ka līdz šim nav tādās kustības, kas apvienotu visus baltkrievus, respektīvi, vadošas biedrības, kurā būtu jāieklausās un jāvadās pēc šīs biedrības darbiniekiem jeb organizācijas. Bat'kovšīna nevar aizvietot šo minēto kustību visiem baltkrieviem, kas dzīvo Eiropā, jo tai nav nepieciešamās autoritātes, un tā arī nekad nekalpoja šādiem mērķiem. Tomēr Latvijas gadījumā Bat'kovšīna ir vadoša biedrība baltkrieviem Latvijā, kuras pamats izveidojās 1917./1918. gados Minskā.*”³⁰

Baltkrievu tiesas prāvas laikā vairāki skolotāji parakstīja kolektīvu sūdzību pret K. Jezovitovu par viņa politiskajām ambīcijām, tieksmi panākt BTR valdības

atgriešanos Baltkrievijas teritorijā, kā arī par to, ka viņš lika sevi dēvēt par baltkrievu “baķku” (tā dokumentā).³¹ K. Jezovitovs šādus izteikumus noliedza, norādot, ka pēdējā laikā viņam ir radušās konfliktsituācijas ar kolēģiem, tomēr tās ir personīga rakstura un nav saistītas ar viņa sabiedriski politisko darbību.³² Piemēram, 1924. gada 23. septembrī, atrodoties Daugavpils cietumā, vēstulē kādam N. Veršīninam uz Prāgu K. Jezovitovs raksta:

“Likteņa savādās ironijas dēļ, sēžu cietumā savā dzimtajā pilsētā, kur esmu pavadījis savas dzīves labākos gadus. [...] Neko neredzu, neko nedzirdu, neko nezinu. Ne avīzes, ne ziņas. Apsūdz mani Latvijas Republikas nodevībā un cenšanās atdalīt no viņas Piekrievijas Latgali (Daugavpils, Ludzas un Rēzeknes apriņķus, arī Ilūkste). [...] Šis nemiers, bailes pie latviešiem iesākās Padomju Baltkrievijas robežu palielināšanās [dēļ]. Viena mana domiņa – apmierinājums: ja iesākuši baltkrievus pināt pa visiem cietumiem – i poļu, i krievu, i leišu, i latviešu –, tas nozīmē izaugsmi. Palikusi baltkrievu nacionālā dzimšana, veļas vilnis pēc viņa, viens par otru augstāks un stiprāks, verd baltkrievu jūra, būs tautas auka, sagrūs viņas verdzības važas un uzleks baltkrievu saule.”³³

Konstantīna Jezovitova sadarbība ar Padomju Savienību laikā no 1925. gada līdz 1934. gadam

Jau savas darbības sākumā K. Jezovitovs tika turēts aizdomās par sadarbību ar padomju varu BPSR. No 1925. gada līdz 1934. gadam K. Jezovitovs darbojās kā PSRS diplomātiskās pārstāvniecības Latvijā ziņotājs ar segvārdu “Ozols”.³⁴ Pats K. Jezovitovs noliedza sadarbību ar padomju varu līdz pat 1934. gadam. Tomēr K. Jezovitova sadarbība ar padomju pusi redzama viņa

sarakstē ar augstākām izglītības iestādēm BPSR un redakcijām, ar kuru palīdzību K. Jezovitovs saņēma mācību grāmatas, dažādus preses izdevumus un informāciju par kultūras dzīvi BPSR. Tāpat viņš saņēma atlīdzību par latviešu rakstnieku darbu tulkojumiem.³⁵

Lai cik pārliecinošs liktos arguments par K. Jezovitova sadarbību ar BPSR, jāņem vērā, ka gan Politiskās pārvaldes konfiscētajos K. Jezovitova dokumentos un vēstulēs, gan arī viņa paskaidrojumos redzams, ka sadarbība bija vērsta kultūras, nevis politikas virzienā. K. Jezovitovs saprata šo risku, bet reizē arī tajā saskatīja izaicinājumu. Turpretī “BPSR pozitīvā baltkrievu sabiedriski-politiskā darbība[, kas] vērsta uz baltkrievu kultūras, izglītības un valodas attīstību”,³⁶ sekmēja viņa uzskatu radikalizāciju, lai panāktu Latvijas baltkrievu pašapziņas līmeņa tuvināšanos tam sabiedriski kulturālajam līmenim, kāds bija BPSR baltkrieviskošanas procesa laikā. Par to nevarēja būt šaubu, vērojot K. Jezovitova aktīvo līdzdalību Latvijas baltkrievu sabiedriski politiskajā darbā. 1930. gada augustā viņš rakstīja par Latvijas valdības un baltkrievu attiecībām:

“Latvija ir nozīmīgākais politiskais un kultūras centrs visām baltkrievu kopienām Austrumeiropā, Rietumeiropā un Amerikā. Esmu pārliecināts, ka baltkrievu kultūras darbinieku sniegums emigrācijā, tostarp arī Latvijā, veicina pašapziņas attīstību BPSR, ar ko padomju vara neapšaubāmi rēķinās. Par to liecina salīdzinoši tuva Latvijas atraššanās vieta Rietumbaltkrievijai un BPSR. Latvijas baltkrievu interesēs nebūtu destabilizēt attiecības ar Latvijas valdību, jo tas būtu izdevīgi ne tikai Latvijas poļu un krievu minoritātēm, bet arī BPSR un Rietumbaltkrievijai.”³⁷

Spriežot pēc vēsturnieces D. Korotkovas publikācijas, kas balstīta uz dokumentiem no Krievijas Federācijas ārpolitikas arhīva

(krievu valodā: *Arhiv vneshej politiki Rossijskoj Federacii*),³⁸ var secināt, ka sadarbība bija, tomēr ne tik auglīga, cik vēlētos padomju puse. Spriežot pēc K. Jezovitova vēstulēm gan baltkrievu kultūras darbiniekiem emigrācijā, gan Latvijas baltkrievu kultūras darbiniekiem, viņš cerēja panākt progresīvāku un mērķtiecīgāku kultūras un izglītības darbu BPSR, lai veicinātu iekšējo šķelšanos republikas iekšienē, vienlaicīgi arī tuvinot Latvijas baltkrievu sabiedriski politisko un kultūras darbu tādām līmenim kā BPSR.³⁹

Secinājumi

Baltkrievu inteliģences darbība Latvijas starpkaru periodā kļuva par nozīmīgāko faktoru baltkrievu minoritātes pašidentifikācijas procesā – tika izveidotas baltkrievu kultūras biedrības, izglītības iestādes un parādīts tās politiskais potenciāls, kas bija nozīmīgs devums jaunās valsts attīstībā. Latvijas baltkrievu minoritātes gadījumā tas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā tās kritisko demogrāfisko stāvokli, zemo izglītības līmeni un līdz ar to arī zemo inteliģences īpatsvaru.

Tomēr baltkrievu inteliģences darbu raksturoja vairākas būtiskas problēmas, tai skaitā inteliģences sašķeltība. Baltkrievu inteliģences sašķeltības problēma stipri atspoguļojas jau inteliģences darbības sākumā laikā no 1920. gada, kad savu darbību pārtrauca BTR misija. Vairāki tās darbinieki palika Latvijā, kļūstot par nozīmīgām un noteicošām personām baltkrievu minoritātes politikā. Daži baltkrievu minoritātes pārstāvji saskatīja iespēju realizēt savas ambīcijas, tuvinoties ar BPSR, savukārt citi uzskatīja, ka vienīgais realizācijas ceļš ir tuvināties ar citiem BTR misijas pārstāvjiem pārējās Centrāleiropas un Rietumeiropas valstīs, kā arī turpināt iesākto darbību emigrācijā. Minētās pretrunas vērojamas

arī K. Jezovitova darbībā, kurš bija viens no ietekmīgākajiem un nozīmīgākajiem baltkrievu inteliģences pārstāvjiem.

Par galveno baltkrievu inteliģences darbībā K. Jezovitovs izvirzīja **minoritātes intereses un izglītības un kultūras attīstības** nepieciešamību, ar to saprotot baltkrievu īpašo lomu Latgales sarežģītajā nacionālajā jautājumā saistībā ar tuteišu problemātiku. K. Jezovitovs puda skaidru nostāju, ka tuteiši ir baltkrievi bez skaidras pašapziņas un ka tas ir ilgstošas poļu ietekmes un Krievijas impērijas laika rusifikācijas rezultāts. Līdz ar to, pēc K. Jezovitova domām, Latgalē bija nepieciešams veidot tieši baltkrievu skolas, kas ļautu atrisināt tuteišu problēmu.

Kopumā, runājot par izglītības un kultūras attīstību, K. Jezovitovs uzsvēra pastāvošos draudus baltkrievu minoritātei. No vienas puses, viņš saskatīja draudus krievu un poļu minoritātes iespējamajā iespaidā uz baltkrieviem, no otras puses, viņu uztrauca baltkrievu inteliģences šķelšanās, kas nespēja nodrošināt jau BTR laikā definēto vērtību saglabāšanu. Tomēr prioritāra K. Jezovitova uzskatos bija **progresā ideja**, proti, ja Latvijas baltkrievu vērtības tiks saglabātas, tiem būs iespējams īstenot savu politisko potenciālu.

Progresā ideja saskan arī ar K. Jezovitova izpratni par Latvijas baltkrievu identitāti, kas ietver trīs svarīgus komponentus: baltkrievu vērtību (valodas, kultūras un izglītības) saglabāšana, eksepcionālisms (uzsvars uz baltkrievu unikalitāti un īpašu vēsturisko pieredzi, kas it kā attaisnoja tās konfliktu ar poļu un krievu minoritātēm Latvijā) un tieksme pēc politiskām tiesībām. Tā kā Latvijas baltkrievi aktīvi puda savu politisko nostāju tikai pēc 1925. gada, viņu politiskais potenciāls bija ārkārtīgi pieticīgs. Tas skaidrojams gan ar politiskā atbalsta trūkumu, gan ar pieredzes trūkumu politiskajā organizācijā. Ideja par BTR bija īpaši pievilcīga K. Jezovitovam, tomēr piesardzīgi

jāvērtē liecības par viņa vēlmi atdalīt Latgali un pievienot to kādam valstiskam veidojumam. Nedz K. Jezovitova atmiņas, nedz viņa privātās sarakstes, piezīmes un publicistikas darbi neliecina par vēlēšanos atdalīt Latgali no Latvijas. Viņš neapšaubāmi vēlējās nostiprināt baltkrievu pozīcijas nelatviskajos Latgales reģionos, tomēr attiecības ar Latviju viņam bija īpaši svarīgas. Kā bijušajam BTR kara ministram latviešu

un baltkrievu attiecību saglabāšana viņam bija nozīmīga, un Latviju viņš uzlūkoja kā iespējamo sabiedroto pret poļu un krievu ietekmi – tas bija izdevīgi arī Latvijas pupei. Tāpat piesardzīgi jāvērtē izteikumi par K. Jezovitova sadarbību ar padomju varu. Līdz ar represiju sākumu BPSR tās idealizācija un baltkrieviskošanas politikas atbalsts emigrācijā esošo baltkrievu vidū pakāpeniski samazinājās.

ATSAUCES UN SKAIDROJUMI

- ¹ SERGEJ TOKTJ. Belorusskaja identičnost' v XIX st. In: VLADIMIR DUNAJEV. Perekrestki. Zhurnal issledovanij vostočnoevropejskogo pogranič'ja 2007, No. 3–4, s. 202–231.
- ² MILANA DRUGOVEIKO. Konstantīns Jezovits. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/143860-onstant%C4%ABns-Jezovits>
- ³ MAKSIM KOROLEV, ERIK JEKABSON. Latvija – Belarus': 1918–1940. Minsk 2018; DARJA KOROTKOVA. Poiski sojuznika. Kontakty sovetskikh diplomatov v Latvii s K. B. Jezovityovym v 1925–1926 gg. In: Slavjanskij mir v tret'em tysjacheletii 2000, No. 1–2, s. 47–58. Pieejams: <https://cyberleninka.ru/article/n/poiski-soyuznika-kontakty-sovetskikh-diplomatovv-latvii-s-k-b-jezovityovym-v-1925-1926-gg/viewer>; Ēriks JĒKABSONS. Latvijas un Baltkrievijas Tautas Republikas attiecības (1919–1920). In: Latvijas Arhīvi 1996, Nr. 1–2, 35.–41. lpp.
- ⁴ Politiskā doma – ideju un uzskatu kopums, kas pamatojas uz izpratni par atsevišķas grupas politisko darbību un pašapziņu.
- ⁵ KOROLEV, JEKABSON, Latvija – Belarus'.
- ⁶ Ibidem.
- ⁷ KOROTKOVA, Poiski sojuznika.
- ⁸ VLADIMIR KRUTALEVICH. Istorija Belorusi: Stanovlenija nacional' derzhavnosti (1917–1922 gg.). Minsk 1999; ANDREJ CHERNUJKEVICSH. BNR Triumf pobezhdenyih. Minsk 2018.
- ⁹ JĒKABSONS, Latvijas un Baltkrievijas Tautas Republikas attiecības.
- ¹⁰ Ibidem, 35. lpp.
- ¹¹ KASTUS JEZAVITAU. Abvjashchenne BNR. Nasha slova. 19.03.2008. Pieejams: http://pawet.net/library/history/bel_history/_memoirs/206/Езавитаў_Кастусь_Абвяшчэнне_БНР.html
- ¹² KANSTANTIN EZAVITAY. Belaruskaje kul'turna-as'vjetnaja t-va “Batskovshina” y Latvija. Ryga 1932.
- ¹³ Lieta par Konstantīna Borisa d. Jezovitova pavalstniecības noskaidrošanu; Paulīnes Vikentija m. Metjolkas-Gribas darbību nelegālā baltkrievu organizācijā, 1921. Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Valsts vēstures arhīvs, Rīga (turpmāk – LNA LVVA), 3235-2-3437.
- ¹⁴ Latgales Apgabala tiesas svarīgu lietu izmeklēšanas tiesneša Saukuma iepriekšējais izmeklējums lietā par noziedzīgu baltkrievu savienību Latgalē, 1924. LNA LVVA, 1612-14-11, 16. lp.
- ¹⁵ Ibidem, 22. lp.
- ¹⁶ Lieta par Konstantīna Borisa d. Jezovitova un Matildes Minnas Jezovitas pretvalstisko darbību, 1930. LNA LVVA, 3235-2-4630, 58. lp.
- ¹⁷ Latgales Apgabala tiesas svarīgu lietu izmeklēšanas tiesneša Saukuma iepriekšējais izmeklējums lietā par noziedzīgu baltkrievu savienību Latgalē, 1924. LNA LVVA, 1612-14-11, 20. lp.
- ¹⁸ KONSTANTĪNS JEZOVIČOVŠ. Par baltkrieviem un lielkrieviem Latvijā. Rīga 1923.

- ¹⁹ MARGERS SKUJENIEKS. Otrā tautas skaitīšana Latvijā 1925. gada 10. februārī. Rīga 1925, 62. lpp.
- ²⁰ Par to plašāk sk.: ALEKSEJ DZERMANT. Metafizika tetejszesti. Pieejams: https://www.academia.edu/5605195/Metafizika_tetejszesti
- ²¹ Sarakste ar laikrakstu un žurnālu redakcijām par ievietoto rakstu saturu par baltkrievu skolu stāvokli, 1924. LNA LVVA, 2125-6-106, 1. lp.
- ²² JEZOVIČOVŠ, Par baltkrieviem un lielkrieviem Latvijā.
- ²³ Lietiskie pierādījumi Konstantīna Jezovičova lietā, 1930. LNA LVVA, 3235-6-196, 124. lp.
- ²⁴ Latgales Apgabala tiesas svarīgu lietu izmeklēšanas tiesneša Saukuma iepriekšējais izmeklējums lietā par noziedzīgu baltkrievu savienību Latgalē, 1924. LNA LVVA, 1612-14-11, 5.–7. lp.
- ²⁵ Ibidem, 13. lp.
- ²⁶ Ibidem, 22. lp.
- ²⁷ Latvijas sūtniecība Lietuvā. Dažādi jautājumi un informācija, 1925. LNA LVVA, 2575-11-145, 47. lp.
- ²⁸ KATERINA KAZACHENOK. “Belorusskij process” v Latvii: obvinenie, opravdanie, nakazanie. In: MAKSIM KOROL'EV (red.). Latuši i belarusy: vmeste skvoz'veka. Minsk 2012, s. 29–43.
- ²⁹ Pats K. Jezovičovs par biedrības galveno mērķi uzskatīja apvienot baltkrievus un pacelt to nacionālo pašapziņu un kultūru, kā arī “*iepažīt sevi un savus kaimiņus*”. Tāpat viņš atzīst, ka starp biedrības aktīvajiem locekļiem dominēja nolūks panākt neatkarību un patstāvīgu Baltkrieviju, bet tam bija arī pretinieki. Sk.: Latgales Apgabala tiesas svarīgu lietu izmeklēšanas tiesneša Saukuma iepriekšējais izmeklējums lietā par noziedzīgu baltkrievu savienību Latgalē, 1924. LNA LVVA, 1612-14-11, 21. lp.
- ³⁰ Ibidem, 27. lp.
- ³¹ Ibidem, 73. lp.
- ³² Ibidem, 74. lp.
- ³³ Ibidem, 74.–75. lp.
- ³⁴ Ēriks JĒKABSONS. Baltkrievi Latvijā 1918.–1940. gadā. In: Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls 2001, Nr. 4, 104.–133. lpp., šeit 109. lpp.
- ³⁵ Lieta par Konstantīna Borisa d. Jezovičova un Matildes Minnas Jezovičovas pretvalstisko darbību, 1930. LNA LVVA, 3235-2-4630, 125.–129. lp.
- ³⁶ Ibidem, 75.–78. lp.
- ³⁷ Ibidem, 54.–56. lp.
- ³⁸ KOROTKOVA, Poiski sojuznika.
- ³⁹ Lieta par Konstantīna Borisa d. Jezovičova un Matildes Minnas Jezovičovas pretvalstisko darbību, 1930. LNA LVVA, 3235-2-4630, 141. lp.

SUMMARY

The analysis of the political thought of Belarusian Russians, and in particular – Konstantin Jezovičov's political opinion opens up new opportunities for understanding Belarusian aspirations as a nation-building process in the Eastern European region, and in emigration. Notably, the Latvian government was allowed to implement important national self-determination functions. Latvian Belarusian intelligentsia has played a decisive role in the formation process of Belarusian national self-confidence. Konstantin Jezovičov (1893–1946) was one of the leaders in shaping the Latvian Belarusian minority national self-awareness. His activities engendered a number of Belarusian cultural societies, educational institutions, as well as political organizations in the Latvian interwar

period, and revealed the importance of the existence of the minorities, both in the context of the history of Latvia and in Latvian domestic politics during the interwar period.

From 1919, the intellectuals of Latvia's Belarusians made it a priority to promote the educational and cultural growth of Belarusians in the territory of Latvia. It was successfully started in 1921, when the Belarusian Education Authority was established and the first Belarusian educational establishments were instituted. Therefore, the **idea of progress** can be seen as a key priority for the Belarusian intellectuals. The aim of upholding these values, pursued by Latvia's Belarusian intellectuals, was to build the self-confidence of Latvia's Belarusians and to continue supporting the ideas, whereby the first steps were sought for the beginnings of Belarusian Democratic Republic.

The idea of progress includes K. Jezovitov understanding of the identity of Latvia's Belarusians which encompasses three substantial components: preservation of **Belarusian values** (language, culture and education), **exceptionalism** (emphasis on the uniqueness of Belarusians and special historical experience that supposedly exonerated its conflict with Polish and Russian minorities in Latvia), and **aspiration for political rights**.

On the other hand, because of the inclination toward individualism, the Belarusian cultural and educational representatives were unable to achieve a shared vision for maintaining their values and cultivating them. K. Jezovitov himself acknowledged that the main problem of Belarusian intellectuals was the lack of a strong, leading centre. From the beginning of their pursuits, Belarusian intellectuals had split into several small groups with different political visions. After 1924, the radicalization of Latvian Belarusian political thought was observed, and financial support was sought in Soviet Republic of Belarus. This is explained by the deterioration of Belarusian relations with the Latvian government and the rapid implementation of Belarusian politics in the Soviet Republic of Belarus – Belarusians were hoping to return to the territory of Belarus and realize their political potential in their homeland. Despite the radicalization of Belarusian ideas, Latvian Belarusians were still accepted and supported in the overall Latvian culture without being marginalized, although the real situation remained tense until 1934.

© 2023, Latvijas Universitāte

Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar Creative Commons Attiecinājuma-Nekomerciāls 4.0 starptautisko licenci (CC BY-NC 4.0).

This is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)